

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2018 жылғы «__» _____
№__ бұйрығына 9-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2011 жылғы «29» желтоқсандағы
№ 543 бұйрығына 9-қосымша

**Балалар көркемөнер мектептерінің және балалар өнер мектептерінің
«Бейнелеу өнерінің тарихы» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Балалар көркемөнер мектептерінің және балалар өнер мектептерінің «Бейнелеу өнерінің тарихы» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Бейнелеу өнерінің тарихы» пәніне оқытудың мақсатын, нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Осы Бағдарламада келесі түсініктер қолданылады:

1) акварель – суда араластырған кезде нәзік пигменттің мөлдір жүзгінін құрайтын, және осының есебінен жеңілдік, әуелік әсерін және назік түстік ауысуларға мүмкіндік беретін арнайы акварельді бояуларды пайдаланатын кескіндемелік техника;

2) анимализм жанры – бейнелеу өнерінің жанры;

3) графика – сызық, штрих, дақ және нүкте сияқты бейнелеудің негізгі құралдары қолданылатын бейнелеу өнерінің түрі;

4) дизайн – адам үшін пайдалы, қызмет ететін, әсемділік, қауіпсіздік көзқарастары бойынша заттар әлемін құратын өнердің ерекше саласы;

5) кескіндеме жанры – бейнеленетін заттары бойынша ерекшеленеді: пейзаж – табиғаттың бейнесі, портрет – адамның бейнесі, заттарды бейнелеу – натюрморт;

6) сәулет (сәулетшілік) – адамдардың өміріне қажетті кеңістіктік ортаны қалыптастыратын құрылыстың (ғимараттың) белгілі жүйесі;

7) соғыс суретті жанр – соғыс және соғыс қимылдары тақырыбына арналған бейнелеу өнерінің жанры;

8) өнер – қоғамдық сананың ерекше формасы және адам өмірінің

маңызды жақтарын көркемдеп көрсету; адамның қажеттіліктерінің бірін, яғни әсемділікке деген сүйіспеншілігін қанағаттандыруға талпынатын адамзат қызметінің саласы;

9) өнердің түрлері – өнердің белгілі тұрақты қалыптасқан тарихи формалары: сәулет, мүсін, графика, сәндік-қолданбалы өнер, әдебиет, кескіндеме, музыка, фотосурет, театр, кино, телевидение, эстрада, цирк өнері;

10) сәндік-қолданбалы өнер – дамуына өмір сүру жағдайы және әр халықтың тұрмысы, табиғаты және оның өмір сүру ортасының ауа райы әсер ететін бейнелеу өнерінің түрі.

3. Бағдарламаның мақсаты: бейнелеу өнерінің тарихын меңгеру арқылы білім алушылардың рухани-адамзаттық тәжірибесін алуына жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері:

1) бейнелеу өнерінің тарихын дамытудың негізгі кезеңдері туралы білімді қалыптастыру және жүйелеу;

2) бейнелеу өнеріндегі негізгі көркемдік мектептер туралы білімді меңгеру;

3) бейнелеу өнерінің шығармаларында көркемдік стильдің негізгі қасиеттерін анықтау білігін қалыптастыру, мәнерлік құралдарын анықтау;

4) бейнелеу өнерінің шығармаларын қабылдау дағдыларын қалыптастыру;

5) бейнелеу өнерінің шығармаларын талдау білігін қалыптастыру, бейнелеу өнерінің шығармаларына көзқарасын білдіру, өнердің түрлерімен ассоциативті байланысты жүргізу;

6) өнермен араласуға қажеттілікті дамыту;

7) тұлғаны дамыту және шығармашылық даралықты қалыптастыру;

8) отандық және әлемдік өнерге араластыру.

5. Бағдарламаны меңгеру мерзімі – төрт жыл. Бағдарламаны іске асыруға арналған оқыту уақытының көлемі осы бұйырықтың 2-қосымшасында көрсетілген балалар көркемөнер мектебінің үлгілік оқу жоспарына сәйкес анықталады.

6. Оқыту топтық формада іске асырылады. Топтағы білім алушылардың сандық құрамы – кемінде 8 адам және 15 адамнан көп емес.

2-тарау. Білім беру процесін ұйымдастыру, оқытудың тәсілдері мен әдістері

7. Бағдарлама тұлғалық, танымдық, коммуникативтік және әлеуметтік дамытудың негізгі міндеттер жүйесі арқылы іске асырылады. Оқытудың мазмұны оқу процесінде қалыптасатын іс-әрекет тәсілдерімен, көркемдік шығармашылықпен араласу формаларымен байланыста іске асырылады.

8. Бағдарламаның ерекшелігі білім алушылардың бейнелеу, көркемдік-құрастыру қабілеттерін, ерекше ойлауын, шығармашылық даралығын дамытуға бағытталуы болып табылады.

9. Пән білім алушыларды дәстүрлі оқытуға, әр білім алушыға жеке-сараланған тәсілмен оқытуға, көркемдік-бейнелі ойлауын дамытуға, балалардың рухани және мәдени құндылықтарды меңгеруіне, бейнелеу өнері саласындағы дарынды балаларды анықтауға бағытталған.

10. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды.

11. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;
2) көркемдік шығармашылықтың даму ерекшеліктерін меңгерудегі қатаң жүйелілік;

3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;

4) оқу процесінің мақсаттылығы.

12. Бағдарлама білім алушыға өнер мен өмірдің өзара байланыс жүйесі туралы тұтас түсінікті қалыптастыруға жағдай жасайды, балалардың өмірлік тәжірибесін, қоршаған шынайылықтан нақты мысалдарды кеңінен тартуды қарастырады. Бақылау және қоршаған шынайылықты эстетикалық сезіну негізінде жүргізілетін жұмыс балалардың Бағдарлама материалдарын меңгеруінің маңызды шарттары болып табылады.

13. Бағдарлама дарындылығы, дайындығы және жалпы дамуы түрлі деңгейдегі балаларға арналған. Педагог бейнелеу өнері бойынша білімді меңгеруде қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке ерекше көңіл бөледі.

14. Бағдарлама білім алушының жеке тұлғалық қасиеттерін дамытуға ықпал етеді:

1) көркемдік бейнелеу қызметіндегі білімді меңгереді;

2) бейнелеу өнері саласындағы терминдерді меңгереді;

3) оқу материалдарымен жұмыс істеу білігін меңгереді;

4) білім алушылардың шығармашылық қызмет тәжірибесін алады.

15. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының бойында оқуға деген оң уәждемесін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) Бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

16. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттіліктеріне қол жеткізуге бағытталған.

17. Бағдарламаның әдістемелік негізі:

- 1) тұлғаны қалыптастырудың тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;
- 2) оқытудағы жас, жеке-қызметтік, жеке-сараланған және мәселелі-зерттеу тәсілдері;
- 3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгіленген мазмұны, формалары және тәсілдері;
- 4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушының шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелерін әзірлеу;
- 5) көрнекті педгогтер мен өнер танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

18. Оқу материалының мазмұнын іріктеудің педагогикалық қағидаттары:

1) ғылыми-әдістемелік негіздеме және қолжетімділік қағидаты оқу-тәрбие процесін заманауи педагогикалық және психологиялық ғылымдардың жетістіктері, өнертану теориясы мен тарихы негізінде құруды талап етеді. Педагог дидактиканың ережелерін басшылыққа алады: қарапайымнан күрделіге, жеңілден қиынға, атақтыда белгісізге;

2) жүйелілік қағидаты оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда оқытудың барлық элементтерінің байланысының болуын болжайды;

3) көрнекілік қағидаты – оқытылатын сабақтардың тақырыптарының мәнін түсінуді қамтамасыз ететін әртүрлі құралдар мен тәсілдерді қолдану;

4) педагогтің басшылық рөлі кезіндегі түсінушілік және белсенділік қағидаты оқу процесіне деген саналы көзқарасты, сабақтарда білім алушылардың алдына қойылған нақты міндеттерді түсінуді.

19. «Бейнелеу өнерінің тарихы» пәніне топтық оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, оқыту формаларын және оқу-әдістемелік кешенін таңдаудың түрлілігін болжайды.

20. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

- 1) ауызша әдіс – түсіндіру, қарастыру, талдау;
- 2) көрнекілік – шығармашылық жұмыстарды, бейне материалдарды қарау, білім алушылардың жалпы даму деңгейін аттыру үшін көрмелерге, мұражайларға бару;
- 3) практикалық – мұқият пысықтау үшін тұтас шығарманы ұсақ бөліктерге бөлу және кейіннен тұтасты ұйымдастыру;
- 4) талдау – салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту;
- 5) эмоциялық – ассоцияларды, бейнелерді іріктеу, көркемдік әсерлерді құру.

21. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне, физикалық қабілеттеріне, көркемдік қабілеттерінің даму деңгейіне байланысты болады.

22. Педагогтің білім алушылармен топтық жүргізетін сабақтары сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады. Сабақ жоспары бір уақытта жүргізілетін теориялық және практикалық сабақтардан құралады

23. Жұмыстың сабақтан тыс формаларының түрлері:

- 1) тақырыптық көрмелерге бару;
- 2) өнер туралы фильмдерді қарау;
- 3) мұражайларға, суретшілердің шеберханаларына бару;
- 4) байқауларға, балалардың жұмыстарының көрмесіне қатысу.

24. Осы Бағдарлама негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың осы сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді. Педагог Бағдарламадан сыныптың білім алушыларының дайындық деңгейіне сәйкес келетін тақырыптарды таңдайды.

25. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

- 1) титул парағы;
- 2) түсінік хат;
- 3) оқу қызметін жоспарлау;
- 4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

26. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

27. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) осы Бағдарлама негіздеме ретінде;
- 2) аталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат және міндеттер;
- 3) аталған сыныптағы оқыту ерекшеліктері (дамытушылық, түзету-дамытушылық, дарынды балалармен жұмыс);
- 4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;
- 5) өзгерістердің себептері мен мақсаттылығын нұсқай отырып, бөлек тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және (немесе) уақытын өзгерту туралы ақпарат.

28. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушы қызметінің сипатын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

29. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдардың тізбесі.

30. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

31. Өз бетінше жүргізілетін сабақтар үнемі және жүйелі түрде жүргізіледі. Жұмыс көлемі балалардың жалпы білім беру бағдарламаларын игеруімен қатар үй тапсырмасына дайындалуға кететін уақыт шығыны ескеріліп анықталады.

32. Жеке үй тапсырмасы бірнеше тәсілмен және педагогтің нұсқауына сәйкес жүргізіледі. Ең алдымен ең күрделі тапсырмалар пысықталады. Педагог білім алушының ақыл-ой және физикалық мүмкіндіктерін есепке алып, қандай да бір тапсырманы орындауға жұмсалатын уақытты анықтайды.

33. «Бейнелеу өнерінің тарихы», «Кескіндеме», «Сурет», «Композиция» пәндерінің пәнаралық байланыстары білім алушыларды заттар әлемін тұтас қабылдауына түрткі болады.

3-тарау. Оқыту мазмұны және Бағдарламаны меңгерудегі күтілетін нәтижелер

34. 1 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

- 1) бейнелеу өнерінің түрлерімен, жанрларымен, әртүрлі өнердің түрлерінің бейнелеу және мәнерлік тілдерінің ерекшеліктерімен танысу;
- 2) алғашқы қоғамның, Ежелгі Египет, Алдыңғы Азия, Ежелгі Рим, Византия, Ежелгі Греция, Ежелгі Русь өнерімен танысу.

35. 1 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Кіріспе әңгіме. 1 сынып Бағдарламасының міндеттері.

2-тақырып. Бейнелеу өнерінің жанры мен түрлері. Пластикалық өнер түрлерінің өздеріне тән негізгі ерекшеліктері.

Архитектура. Ұғымның анықтамасы. Сәулеттің қолданылуы бойынша түрлері.

Кескіндеме. Ұғымның анықтамасы. Кескіндеме түрлері: станок, монументалды-сәндік, лак миниатюрасы. Кескіндеме материалы.

Мүсін. Ұғымның анықтамасы. Дөңгелек мүсін, рельеф және оның көптүрлілігі (қысқаша сипаттама). Мүсін түрлері: станок монументальды-декораттік, ұсақ пластика. Мүсін материалы және оның мүсінді қолдану тақырыптарымен байланысы.

Графика. Ұғымның анықтамасы. График түрлері: станок, кітап, плакат, өндірістік. Графיקаны құрушылар (сурет, бір гүлді және көп гүлді эстамп).

Сәндік-қолданбалы өнер. Сәндік-қолданбалы өнердің түрлері. Материалдың мәні және оның пәнінің көркемдік бейнесіндегі рөлі. Ою-өрнек – сәндік-қолданбалы өнер шығармаларын безендірудің негізі.

Бейнелеу өнерінің жанры. Портрет және оның көптүрлілігі. Натюрморт. Пейзаж және оның көптүрлілігі. Тарихи, тұрмыстық, анималистикалық және түрлі жанрлар. Бір фигуралы және көп фигуралы композициялар, олардың портреттерден және топтық портреттерден айырмашылығы. Иллюстрациямен жұмыс.

3-тақырып. Алғашқы қоғам өнері. Палеолит. Палеолит дәуіріндегі бейнелеу шығармашылығы. Климат жағдайы. Алғашқы қоғам адамы мен өнерінің еңбегі. Тасқа салынған суреттердің өзіне тән ерекшеліктері (Альтамир үңгірі). Палеолит мүсіні. Әйел бейнесі - құнарлылық нышаны (Виллендорф әйел статуэткасы).

Сәулет өнерінің пайда болуы. Тұрғын үй құрылысы.

Мезолит, неолит. Бұл кезең графикасының палеолит тасқа салынған суреттерімен салыстырғандығы айырмашылық белгілері. Сызба, пиктографияның пайда болуы. Хабарлама композициясының пайда болуы. (Луине махалласындағы бұғы фигурасы). Қолданбалы өнердегі ою-өрнек.

Қола дәуірі. Діннің пайда болуы. Основные типы мегалитикалық сәулеттің негізгі түрлері (менгирлер, кромлехтер). Керамика, зергерлік өнер.

4-тақырып. Ежелгі Египет өнері.

Дамудың негізгі кезеңдері. Ежелгі Египет өнерінің дінмен байланысы. Фараон – тәңір туралы түсініктің мәні. Ежелгі Египеттің құдайлары мен қасиетті малдары.

Ежелгі патшалық. Сәулет құрылыстарының негізгі түрлері (ғибадатхана, пирамида). Саккарадағы Джосер пирамидасы. Гизадағы пирамида.

Мүсін мен кескіндемедегі Канон жүйесі. Мүсіндік портреттегі ұқсастық. «Двойник» туралы түсінік пен біздің эрамызға дейінгі 3 мың жылдық ортасындағы «Сельский староста» діни-магиялық көзқарас арасындағы өзара байланыс.

Орта патшалық. Храм ансамбльдеріндегі жаңа сәулетті конструкциялар. Мүсіндік портреттегі даралық көрініс. Біздің эрамызға дейінгі 19 ғасырда Аменхотеп Үшіншінің Сфинксі. Ежелгі және Орта патшалықтағы мүсін мен бедер композициясына салыстырмалы сипаттама. Біздің эрамызға дейінгі 21 ғасыр, «Царица Кавит за туалетом», «Доеение коровы» - Кавит табытының бедері.

Жаңа патшалық. Храм сәулетінің гүлденуі. Карнак пен Луксордағы храм, храмдар конструкциясы («пилон», «колосс», «гипостиль» ұғымдары). Аменхотеп Төртіншінің (Эхнатон) реформасына байланысты храмдық сәулетті өзгерістер. Тип жартаc храмдарына байланысты өзгерістер.

Абу-Симбелдегі Екінші Рамзес храмы.

Орта патшалық пен Жаңа патшалық мүсіндерін, рельефтер мен жазбаларына салыстырмалы сипаттама. Жаңа патшалықтың мүсіндегі жаңа белгілер (бет пен фигураның даралығы нақтыланған психологиясының берілуі). Біздің эрамызға дейінгі 14 ғасырдағы Ортасындағы Нефертити патшайымының басы мен статуясы. Біздің эрамызға дейінгі 14 ғасырдың ортасындағы Эхнатон портреті.

Рельеф пен жазбалардағы эмоцияның, канондар жүйесінің әлсіреуі. Біздің эрамызға дейінгі 14 ғасырдағы Мемфис рельефі: «Плакальщики».

5-тақырып. Өнер. Алдыңғы Азия. Шумер. Сәулет ерекшеліктерінің табиғат жағдайларымен өзара байланысы. Сәулетті безендіруде ою-өрнектің рөлі. Зиккурат – храмның негізгі түрі. Дворцовая архитектура Шумердің сарай сәулеті. Мүсіндегі канондар. Біздің эрамызға дейінгі 2400 абыздар мүсіні (оңтүстік). Діни бағыт. Шумер рельефтерінің тақырыптары. Глиптика. Ассирия. Шумер мен Ассирия мемлекеттерінің сәулет өнеріне салыстырмалы сипаттама. «Шеду» - сәулет кешеннің ажырамас бөлігі. Біздің эрамызға дейінгі 712-707 жылдардағы Қанатты адам – шеду. Рельеф – ассирия құдіретінің өзін өзі танытуы мен өзіне өзі беркітігінің құралы ретінде. Ассирия рельефінің тақырыптары - біздің эрамызға дейінгі 883-859 жылдардағы Ашшурнасирапал Екінші сарайынан.

Вавилон. Вавилон жақсы ойластырылған біртұтас архитектуралық ансамбль.

Иштар құдайдың қақпасы. Шеру жолы. Біздің эрамызға дейінгі 580 жылғы Навуходоносор II сарайы. Төбелер жүйесі. Вавилон архитектурасындағы жаңашылдық. Сарай кешендерін безендірудің мозаикадағы бір бөлігі.

6-тақырып. Қорытынды сабақ.

Қорытынды емтихан біріктірілген формада екі кезеңде өткізіледі. Бірінші кезеңде бірінші жартыжылдықта өткен материал көрнекі түрінде көрсетіледі.

Бейнелеу өнерінің түрі және жанры. Иллюстрацияны көрсету (түрді, жанрды анықтау).

Алғашқы қоғам өнері. Бейнелеу өнерінің түрлеріне салыстырмалы сипаттама. Негізгі сәулетті ғимараттар.

Ежелгі Египет өнері. Бейнелеу өнерінің түрлеріне салыстырмалы талдау. Архитектураның, скульптураның даму жолы.

Алдыңғы Азия өнері. Иллюстрация бойынша жұмыс (мемлекетті және шығарманың құрылу кезеңін анықтау).

7-тақырып. Ежелгі Греция өнері.

Крит-микен мәдениеті. Крит сәулетінің ерекшелігі – Кнос пен Фест сарайлары. Крит рельефі мен қолтаңбаларының Ежелгі Египетпен салыстырғандағы ұқсастықтары мен айырмашылықтарына сипаттама. Біздің эрамызға дейінгі 16 ғасырдағы Кнос сарайындағы фреска – «Царьжрец». Крит қолданбалы өнері. Біздің эрамызға дейінгі 16 ғасырдағы Кностағы «Богиня со змеями» статуеткасы. Микен өнерінің ерекшеліктері. Біздің эрамызға дейінгі 14

ғасырдағы Микендегі «Арыстан қақпасын» және біздің эрамызға дейінгі 14 ғасырда Тиринф фрескасы – «Арбадағы қыздар». Крит өнерімен салыстыру сипаттамасы.

Грек архаикасы. Антикалық демократия мен грек өнері. Ежелгі грек храмдарының негізгі типтері – периптер. Құрамдық бөліктер. «Ордер» ұғымы. Ордер түрлері: дорий, ионий, коринф. Грек скульптурасының архаикасы біздің эрамызға дейінгі 525 жыл бұрынғы «Курос», біздің эрамызға дейінгі 520 жыл бұрынғы «Кора», біздің эрамызға дейінгі қара фигуралы керамика.

Біздің эрамызға дейінгі 530 жылғы «Аякс пен Ахилл бейнеленген Амфора». Грек классикасы. Грек классикасы сәулетіндегі жоспарлау ұстанымдары. Афинадағы Акрополь: біздің эрамызға дейінгі 447-438 жылдар. Парфенон, біздің эрамызға дейінгі 420-406 жылдар Эрехтейон. Храм классикалық сәулетіндегі жеке және типтік ұғым («агора, «акрополь» ұғымдары). Грек классикасы сәулеті өнері мен скульптурасын талдау. Біздің эрамызға дейінгі. 420-406 жылдардағы Парфенон рельефі – Біздің эрамызға дейінгі 5 ғасырдағы «Мойра», «Посейдон, Аполлон и Артемида». Архаика мен классика кезеңіндегі сәулет пен скульптураға салыстырмалы сипаттама. Қызыл фигуралы және қара фигуралы сауыт жасау.

Эллинизм. Грек мәдениетінің таралуы (Каменя Гонзаго). Эллинизм кезеңіндегі қала құрылысы. Скульптура. Скульптура мен классикаға салыстырмалы сипаттама. Даралыққа қызығушылық.

8-тақырып. Ежелгі Рим. Ежелгі Рим мәдениетінің сабақтастығы. Сәулет құрылыстарының негізгі түрлері, олардың практикалық белгісі (қоғамдық ғимараттар, акведуктер).

Римдік портрет - Рим өнерінің керемет жетістігі. Эволюция. Рим статуялары. Римдік рельеф. Ежелгі Рим өрнегі. Ежелгі Грек өнерімен салыстырмалы сипаттама.

9-тақырып. Византия өнері. Византия өнерінің негізгі түрлерін қалыптастыруда христиандықтың рөлі. Византия өнері, византия сәулеті өнері (базилик, крест-күмбез храмы). Константинопольдегі әулие Софияның храмы. Декоративті рельеф. Канондар. Тасқа салынған суреттер ордасы. Мозаика. Салыстырмалы сипаттама. 5-14 ғасырлардағы кескіндеме шығармалары.

10-тақырып. Ежелгі Орыс өнері. Славян тайпалары және олардың көркемөнер мәдениеті. Ежелгі Орыс сәулетіндегі Византия мен Орыс мәдениетін талдау. 12 ғасырдағы крест-күмбез ақтасты храмның түрі – «Владимирдегі Дмитрий шіркеуі», «Нерлидегі Покров шіркеуі».

14 ғасырдағы жаңақала құрылыстарына тән белгі – Новгородта «Ильин көшесіндегі Преображение Спас шіркеуі».

Шатр храмының түрі – «Коломенскідегі Вознесение шіркеуі». 16 ғасырда сәулет құрылыстарының әсемдіктер сәндігі. Ежелгі Орыс мұрасының кескіндемесі. Көркемөнер шығармашылығындағы шіркеу мен діннің рөлі. Христиандық мифология мен фольклор дәстүрі. Иконография. Даму эволюциясы.

Феофан Грек, Андрей Рублев, Дионисий, Симон Ушаков шығармаларының өздеріне тән ерекшеліктері.

11-тақырып. Қорытынды сабақ. Жартыжылдықта өткен материалдарды қайталау. Жартыжылдық тестілеу.

36. 1 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) оқу жылының аяғында бейнелеу өнері тарихының негізгі даму кезеңдері, әртүрлі дәуір суретшілердің шығармашылығы мен олардың шығармашылық әдісінің ерекшеліктері туралы түсініктіктері болады;

2) алған білімдерін, біліктері мен дағдыларын тәжірибеде қолдана алады;

3) көркем және мәнерлі қасиеттерін анықтай отырып, шығарманы талдай алады;

4) бейнелеу өнер туындыларын талдай біледі;

5) салыстырмалы кестелер, жоспарлар және сызбаларды жасайды;

6) өнер түрлерін түсіну және жанрға бөлінуін ажырата біледі;

7) алғашқы қауымдық қоғамдағы өнердің қоғамның әлеуметтік-экономикалық жағдайына, діни көзқараспен байланыстылығын түсінеді;

8) Алдыңғы Азия (Египет, Месопотамия) өркениеті мәдениетінің ерекшеліктерін біледі, бейнелеу тілінің сабақтастығын таниды;

9) өнер шығармаларын мәдениеттің таралу орны бойынша біледі және теңестіреді;

10) түрлі тарихи кезеңдерді ажыратады және ежелгі Грек өнерін біледі;

11) грек сәулет өнерінің; скульптурасының, керамикасының түрлі кезеңдердегі нақыштық ерекшеліктерін ажырата біледі;

12) сәулеттік орделер жүйесін білу, әрқайсысына сипаттама береді;

13) Ежелгі Римнің мәдени, әлеуметтік ерекшеліктерін біледі;

14) римдік сәулет жаңалықтары туралы біледі;

15) грек және рим мұрасын көркемөнерінің мәнін, оның әлемдік өнерге ықпалын түсінеді;

16) Византия өнерінің өзіне тән тарихи, мәдени ерекшеліктерін түсінеді;

17) византиялық өнердің Ежелгі Русь сәулет өнеріне, живописіне, сондай-ақ ортағасырлық өнерге әсері жөнінде көзқарасы қалыптасады;

18) өнер шығармаларының түрлері мен жанрына талдайды, оларды тарихи дәуірмен байланыстыра біледі;

19) өнер саласында қолданылатын негізгі ұғымдар мен терминдерді біледі.

37. 2 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) орта ғасырлық өнермен, Батыс Еуропадағы қайта өрлеу кезеңінің тарихымен, еуропалық көркемөнер мәдениетімен (барокко, классицизм, реализм, импрессионизм) танысу;

2) суретшілер Филиппо Брунеллески, Донателло, Сандро Боттичелли, Леонардо да Винчи, Рафаэль Санти, Микеланджело Буонаротти, Диего Веласкес, Рембрандт Харменс ван Рейннің шығармашылығымен танысу.

38. 2 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жсопарлау.

1-тақырып. Кіріспе әңгіме.

2-сыныптағы пәннің міндеттері. Конспектін жазуға қойылатын талаптар. Рефераттарға қойылатын талаптар. Бірінші жартыжылдықтағы хабарлама тақырыптары. Жартыжылдық соңындағы есепке алынатын сабақтың мазмұны.

2-тақырып. Батыс Еуропадағы орта ғасырлық өнер.

Орта ғасырға қысқаша сипаттама. Феодалдық қоғамның барлық саласының өміріне шіркеудің ықпалы.

Романс стилі. Оның айырмашылық белгілері. Архитектураның басым дамуы. Базилика – ғимараттың негізгі түрі. Роман храмдары мен қамалдары. 17 ғасырдағы Вормстегі собор. Скульптураның рөлі.

Готикалық стиль. Қалалардың гүлдену кезеңі. Өнердің жетекші түрі - архитектура.

Құрылыс каркасының пайда болуы ғимараттардың биіктігі артуына себеп болды. Скульптура – готикалық храм әсемдігінің бөлінбес бөлігі. 12-13 ғасырлардағы Нотр-Дам де Пари соборы (Париж құдай ана соборы). Реймстегі Нотр Дам соборы, 13-15 ғасырлар.

3-тақырып. Италиядағы Қайта өрлеу дәуірі.

14-16 ғасырлардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. «Қайта өрлеу» түсінігі. Италия қалаларының гүлденуі. Мәдени маңызды ошақ ретіндегі Флоренцияның рөлі. Мануфактураның алғашқы капиталистік кәсіпорындары. Көнелік мұрагерліктің мәдени мағынасы. Адамды дәріптеу – Қайта өрлеудің негізгі қағидасы. Ғылым мен өнердің өзара қатынасы. Өнердің жаңа түрінің туындауы. Италия қайта өрлеуінің өнер дамуының үш деңгейі.

4-тақырып. Орта ғасырдан Қайта өрлеу дәуіріне өту.

Орта ғасырдың шартты салтынан Джотто ди Бондоне шығармашылығы негізінде Қайта өрлеу дәуірінің реалистік салтына көшу, өнердің бетбұрыс кезеңі. Оның көркемсуретте ашқан жаңалығы үш өлшемді кеңістікті орындауы, жарық пен көлеңкені үйлестіру арқылы көлемді үлгілеу, композиция дәлділігі. Айырықша елеулі шығармалары.

5-тақырып. 15 ғасыр – Ренессанс «Жаз».

Қайта өрлеудің «Үш киті». Ерте Қайта өрлеу (кватроченто). Флоренция – гуманистік мәдениет пен реалистік өнер орталығы.

Филиппо Брунеллески – ренессанс архитектурасының негізін қалаушы. Палаццо ғимаратының ұстанымдарын әзірлеу: ішкі аула, лоджия. Құрылыс ерекшелігі Флоренциядағы Тәрбиелеу үйі. Санта-Мария дель Фьоре шіркеуінің күмбезі – каркас жүйесінің жаңа шешімі.

Италия скульптурасының реформаторы – Донателло. Ренессанс скульптурасының формасы мен классикалық түрлерін жасау: жеке тұрған

статуя, қабырға құлыптасы, ат ескерткіші, кескінді рельеф. Қайта өрлеу өнеріндегі ұлы тұлғаға арналған алғашқы жаланаш статуя – «Давид».

Қайта өрлеу өнеріндегі Мазаччо шығармашылығының мәні. Оның болашақ заң шығармаларында әуедей және тізбекті («Чудо со статиром» немесе «Сбор подати» жұмыстарының үлгісінде) қолдану. Фигуралар мен пейзаж бірлестігі.

6-тақырып. Леонардоның замандастары.

15 ғасырдың соңғы үшінші бөлігінде Флоренция мәдениетін танытушы, скульптор және кескіндемеші – Андреа Верроккьо. Кондотьер Коллеони статуясы бөлшектерінің аяқталуы мен дәлдігі. Верроккьо и Донателло қола статуяларындағы «Давид» бейнесінің берілу өзгешелігі.

Қайта өрлеудің лирикалық суретшісі – Сандро Боттичелли. Жан жақты суретші және озат сурет салушы. Ең атақты картиналар – «Весна» и «Рождение Венеры». Дантениң «Божественная комедия» туындысына иллюстрацияның драматизмі мен лиризмi.

Леонардо да Винчи – ғалым және суретші. «Золотой век» италия өнерінің жоғарғы деңгейде қайта өрлеуі. Леонардо да Винчи – ұлы математик, механик және инженер (жалдамалы мүсіндердің, жер қазатын машиналардың, жерасты қайығының, ұшатын құрылғылардың жобалары). Табиғат - Леонардоны шабыттандыратын күш, көркемсурет – әлемді тану құралы. «Мадонна с цветком» – Леонардоның ертеректе салынған шығармасы. «Мадонна Литта» суретінде Христос анасының көркем образы. Нақты кеңістікті жалғастыратын композициядағы симметрия, «Тайная вечеря» қабырғадағы көркемсуреттің ишарат жүйесі мен ымдауы. Май мен темпердің қосылуы қабырғадағы көркемсурет техникасының тәжірибесі. «Сфумато» «Мона Лиза» портретінде биязылық мұратына және адамдық әсерлілікке назар аудартады.

Рафаэль Сантидің шығармашылығы. Қайта өрлеудің ең жарқын және көңілді суретшісі. «Мадонна Конестабиле» – Рафаэльдің ертеректе салынған туындысы. Ватикан сарайының салтанатты залдардың көркемсурет кезеңі. «Сикстинская Мадонна» Рафаэльдің маңдай алды туындысы. Рафаэль – портретші. Рафаэльдің суреттері. Рафаэльдің архитектуралық шығармалары. Рафаэль мектебі.

7-тақырып. Жоғары Қайта өрлеу шебері – Микеланджело Буонаротти.

Итальяндық мүсінші, кескіндемеші, архитектор және ақын Микеланджело Буонароттидің шығармашылығында гуманистік дүниетаным дағдарысын сезіну. Микеланджелоның ертеректе салынған туындылары. «Давид» батырлық екпін мен азаматтық қажырлық ойының зор мәртебесі. Юлий Екіншінің моласына арналған мүсіндер қатары, оның ішінде ұлы «Моисей». Ватикандағы Сикстин каппелаларының ұлы композицияларындағы библиялық көріністер. Медичи тегі қабірінің архитектуралық ансамблі. Римдегі ұлы Петр соборының жобасын әзірлеу және тұрғызу.

8-тақырып. Солтүстік Ренессанс.

Питер Брейгелдің шығармашылығы. Солтүстік қайта өрлеудің уақытша және территориялық шекаралары. Италияндық кескіндеме өнерінің сабақтарын шығармашылық қайта жасаған ірі нидерландық суретші - Үлкен Питер Брейгель . Брейгельдің жұмыстарындағы дөрекі әзіл, лиризм және трагизм, жоғары бақылаушылығы келесі жұмыстарында көрінеді: «Слепые», фламандық мақалдар, тұрмыстық-шаруашылық тақырыптарын алғаш ашушы. Пейжаздағы Брейгельдің басты ержүрегі «Охотники на снегу».

Неміс өнерінің қайта өрлеуі. Альбрехт Дюрер - неміс қайта өрлеуінің негізін қалаушы, кескіндемеші, суретші, өнер қисыншысы. Суретші үшін Италияға сапардың маңызы. «Апокалипсис» ағашындағы өрнек сериясында болашақ таптық және діни күрестер. Жолақтардың және көлемнің анықтылығы, мыстағы нақыш шеберлігі. «Всадник, смерть и дьявол», «Меланхолия», «Святой Иероним». Дюрердің теориялық еңбектері: «Руководство к измерению», «Четыре книги о пропорциях человека». «Автопортрет» художника. «Четыре апостола» көркемсурет кенептеріндегі төрт жалпыланған мінез, темперамент.

16 ғасырдағы Испания. Эль Греконың шығармашылығы. Эль Греко – испандық суретші, тегі – грек, 16 ғасырдың басы 17 ғасырдың аяғы – философиялық ойлау және тынышсыз кез. Қоғам мен тұлғаның ішкі трагедиялық қақтығыстарының психологиялық көрінісі. Эль Греко – бояудың ұлы шебері. «Погребение графа Оргаса» - суретшінің ең маңызды туындысы. Суретшінің инквизитор Ниньо де Гевараның керемет портретіндегі көрегендігі. Эль Греконың «Толедо в грозу» танымал пейзажында терең философиялық ой мен дүниені үрейлі сезінуі.

9-тақырып. 17 ғасырдағы Испания.

Диего Веласкестың шығармашылығы. Диего Веласкес – шынайы кескіндемеші. Тарихи жанрдың еуропалық кескіндемесінің ең маңызды шығармаларының бірі – «Сдача Бреды». Сарай маңы кескіндемешісі (4 Филипп королі) Индивидуальность образов в портретах Веласкестің портреттеріндегі жеке бейнелер. Оның оныншы Иннокентий папа бейнесіндегі ащы шындық Веласкестің атақты еңбектері «Лас Менинас» («Фрейлины») және «Пряхи».

10-тақырып. 17 ғасырдағы Италия.

Барокко стилінің пайда болуы. Барокко стилі, оның сипаты. Барокко стиліндегі суретшілердің арасындағы негізгі тұлға – архитектор және мүсінші Лоренцо Бернини. «Давид» мүсініндегі серпінділік. «Экстаз святой Терезы» атты мерхаб топтарындағы екіжүзділік, шынайылық пен қиялдың үйлесімділігі. Бернинидің ірі архитектуралық жұмысы, ол Римдегі Ұлы Петр соборының алдындағы алаң.

11-тақырып. Фламанд бароккосы.

Нидерландтың екіге бөлінуі: Фландрия және Голландия. Кескіндеме бойынша фламандық мектептің басшысы – Пауль Рубенс. Рубенс – Нидерландыдағы испан наменгерінің сарай суретшісі. Оның шығармашылығында барокко стилінің күшті өзіндік нұсқасы көрінеді.

Рубенстің «Воздвижение креста», «Охота на львов» жұмыстарындағы күрестердің, жанжалдардың себептері. «Персей и Андромеда» картинасындағы батырлардың ерліктері. Рубенс – портретші: «Портрет камеристки», «Портрет Елены Фоурмен».

12-тақырып. Ұлы голланд суретшісі Рембрандт Харменс ван Рейннің шығармашылығы.

Әлемдік кескіндеменің шыңының бірі – ұлы голландтық суретші Рембрандттың шығармашылығы. Үнемі мәнерлілік құралдарын іздеу, жарық пен көлеңкені жеткізу шеберлігі, жылы және жақындатылған түстерді үйлестіру – суретшіге өз уақытының ең тереңде жатқан идеяларын беруге мүмкіндік берді. Рембрандттың ертеректе салған жұмысы – «Урок анатомии доктора Тульпа». «Ночной дозор» топтық портреті – өзінше бір тарихи картина. Суретшінің буржуазиялық ортамен келіспеушілігі. Ұлы портретші Рембрандттың жұмыстарындағы өмірдің қайғы-қасіретке толы жолдары, библиялық нақылды философиялық жолмен шешуі. «Автопортрет с Саскией на коленях», «Портрет старушки», «Хендрикке у окна». Рембрандт офорттары.

13-тақырып. 17 ғасырдағы голландтық кескіндемедегі жанрлар көптүрлілігі.

17 ғасырдағы голландтық кескіндемедегі жанрлардың көптүрлілігі. Кескіндеме – 17 ғасырдағы голланд өнеріндегі басым өнер болып табылады. Голландтық портреттің, натюрморттың, пейзаж бен тұрмыстық жанрдың қалыптасуындағы шынайы тенденциялар. Франс Хальс – голландтық портреттің негізін қалаушы. Голландтық жанршы Остаденің жұмыстарындағы көңілді әзілдер мен мысқылдар. Голландтық натюрморттың шебері: Питер Класс, Виллем Кальф. Рейсдаль туындыларындағы голландтық пейзаж.

14-тақырып. Классицизм – 17 ғасырдағы көркем сурет мәдениетінің жетекші стилі.

Нақыштың сипаты. Николя Пуссен – кескіндемедегі ерте француз классицизмінің негізін қалаушы. «Смерть Германика» – классицизмнің бағдарламалық туындысы. Суық және жылы түстердің кереғарлығы, түрлі қасиеттер мен күйді жеткізу арқылы Пуссеннің «Танкред и Эрминия» туындысындағы бейнелердің қайғы-қасиреттері. «Пейзаж с Полифемом» жұмысын үлгі етіп, стихиялық бастауларды суреттейтін атақты батырлардың әрекет ету алаңы – Пуссеннің жұмыстарындағы табиғи бастамалар болып табылады.

15-тақырып. 18 ғасырдағы Франция. Ватто шығармашылығындағы рококо стилі.

Рококо стилінің сипаты. Антуан Ватто – кескіндеменің ішкі көңіл-күй жанрын құрушы, нәзік ішкі сезімнің әншісі. Ашық портреттік бейнелер. Италияндық комедиялардың (Пьеро, Арлекин) бетпердесіндегі Ваттоның ашық портреттік бейнесі. Романтикалық армандарды сезіну – «Паломничество на остров Киферу» жұмысындағы сөніп бара жатқан күзгі табиғатқа ұқсас.

16-тақырып. Шарден - 18 ғасырдағы ұлы реалист.

Реалистік бағыттағы өнердегі үшінші сословиенің иделдары. Реализм мен рококо нақыштарының қатар өмір сүруі. 18 ғасырдағы ұлы реалист Жана Батист Симеон Шарденнің шығармашылығы. Шарденнің орталық тақырыбы – натюрморт. Шарден жұмыстарындағы үйреншікті әдемілік. «Натюрморт с зайцем», «Медный бак», «Атрибуты искусства» картиналарындағы үйлесімділік пен ұлылық.

Шарденнің «Прачка», «Молитва перед обедом» жұмыстарындағы жанрлық кескіндеме. «Автопортрет с зеленым козырьком» жұмысындағы портретті жаңаша түсіну.

17-тақырып. Давид шығармашылығындағы революциялық классицизм.

1789 жылғы буржуазиялық революцияның Франция өнерінің дамуына әсері. Жак Луи Давид – революциялық классицизмнің негізін қалаушы, революцияның белсенді қатысушысы. Давидтің «Клятва горацев» картинасы үлгісіндегі революциялық классицизмнің қағидаттары. Көне римдік тарихтың, көнеліліктің Давидтың шығармашылығына әсері. «Смерть Марата» - ұлы және қатал монумент ретінде. Давидтің осы жұмысындағы портреттік ұқсату арқылы жеткізген нақты шынайылықтың бейнесі. Наполеон императордың алғашқы кескіндемешісі. Давидтің қуғын-сүргіндегі жұмыстары.

18-тақырып. 19 ғасырдағы озық романтизм өнері.

Романтизмнің туындауы. Классицизммен күрес. Прогрессивті романтизмнің орталық тақырыбы. Теодор Жерико – революциялық романтизмнің негізін қалаушы. Жериконың «Офицер императорских конных егерей во время атаки» картинасындағы өмірлік бақылауларының көрегендігі, түстердің эмоциялық қанықтылығы, қарқынды серпінділігі. Жериконың ең маңызды жұмысы «Плот Медузы», ондағы ерлікті монументалды жоспар. Жериконың жолдасы, 18 ғасырдағы француз романтизмінің өкілі – Эжен Делакруаның шығармашылығындағы екі кезең. Делакруаның «Данте и Вергилий» атты алғашқы жұмысының демократияшылдар арасындағы жетістігі. «Резня на Хиосе» шығармасы грек халықтарының ерлікті күресіне деген жан дауысы. Делакруа шығармашылығының шыңы – «Свобода, ведущая народ» картинасы. Делакруа шығармашылығына әсер еткен Шығысқа сапары. Суретші шығармашылығындағы кейінгі кезеңдердегі тарихи тақырыптар.

19-тақырып. 19 ғасырдағы Франциядағы реализм. 19 ғасырдағы Франциядағы таптық күрес және әлеуметтік өткір мәселелер.

Оноре Домьенің өткір де, ұшталған өнерінің сыни реализмнің дамуына ықпалы. Сатиралық графика мен суретші карикатурасы. «Законодательное чрево» литографиясындағы буржуа келбеті және олардың парықсыздығы. Домьенің кескіндеме жұмыстары: «Прачка», «Вагон 3-го класса». Камиль Коро шығармасындағы 19 ғасырдағы Франция кескіндемесі. «Утро в Венеции», «Порыв Ветра», «Воз сена» шығармаларындағы өмір беретін басты құрал – сәуле. Франсуа Милле – шаруа еңбегінің ақыны. Суретші шығармашылығындағы орталық орынды «Сборщицы колосьев» алады. «Человек с мотыгой» картинасындағы еңбек тақырыбы. Импрессионизм. Он

тоғызыншы ғасырдың соңы – жиырмамыншы ғасырдың басындағы жаңа бағыттарға қысқаша сипаттама (оқытушының еркіне қарай постимпрессионизм, модерн, абстракционизм).

39. 2 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) орта ғасырлық өнер мен мәдениеттің тарихи, саяси және әлеуметтік жағдайларға байланысты болатындығын түсінеді;

2) романс пен готикалық өзіндік, нақыштық ерекшеліктері мен айырықша белгілерін таба біледі;

3) қайта өрлеу дәуірінде Еуропа өнерінің дамуының тарихи және әлеуметтік шарттасуын түсінеді;

4) Ренессанстың түрлі кезеңдегі өнер өкілдерін, олардың негізгі шығармаларын біледі;

5) Солтүстік Қайта өрлеу дәуірі және оның ұлы өкілдерін, олардың әлемдік өнерге қосқан үлесі туралы көзқарасын қалыптастырады;

6) 17-18 ғасырларды Еуропа өнеріндегі негізгі көркемөнер нақыштарын (барокко, классицизм, рококо, реализм, романтизм), олардың тарихи сабақтастығын, дәуірдің ұлы өкілдерінің картиналарын біледі;

7) 18 ғасырдың аяғы – 19 ғасырдың басындағы өнер шығармаларын революциялық және азаматтық ізгіліктің іске асырылуы ретінде түсінеді;

8) 19 ғасырдағы француз реализмінің өкілдерін біледі, нақышқа сипаттама бере біледі;

9) 19 –20 ғасырлардағы жаңа көркемөнер бағыттарын (импрессионизм, постимпрессионизм, модерн), осы нақыштың өкілдерін, ұлы шығармаларын біледі;

10) түрлі тарихи дәуірдегі көркемөнер нақыштарына тән ерекшеліктеріне қарапайым талдау жасай білу дағдысына ие;

11) бейнені интерпретациялайды;

12) көркемдік талғамды қалыптастырады;

13) өнер шығармасының көркемдік және көңіл күйі жағына, мәнұнына назар аударады;

14) өзінің түсінігін жеткізе алады.

40. 3 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) Петров кезеңінің кескіндемесімен, барокко, классицизм, критикалық реализм кескіндемесіндегі романтикалық және реалистік тенденцияларымен танусу;

2) И. Крамской, И. Репин, В. Суриков, И. Айвазовский. И. Шишкин, В. Серов, В. Васнецов, В. Суриков, И. Левитан, М. Врубель сияқты суретшілердің шығармашылығымен танысу.

41. 3 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Кіріспе әңгіме. Алдағы оқу жылына арналған негізгі оқу-практикалық міндеттермен танысу.

17 ғасырдың соңында Ресей реформа қарсаңында. Ресей дамуының ерекшелігі. Ресейдің алдыңғы қатарлы Батыс Еуропа елдерінен артта қалуының мәдени және экономикалық себептері (моңғол басқыншылығы, «смутные времена», поляк басқыншылығы). Патша реформатор – Бірінші Петрдің таққа отыруы.

2-тақырып. Бірінші Петр дәуірі – елдің жаңа даму кезеңі.

Петр дәуірі – елдің жаңа даму сапасына көтерілу кезеңі. Ресейдің құрылықтағы және судағы жеңістері арқасында әлемге ұлы ел ретінде танылуы. Мемлекеттік басқару реформасы. Экономикалық даму, өндіріс, сауда дамуы. Орыс мәдениетінің жылдам дамуы, зайырлы және станокты өнердің дамуы. Мамандар даярлауда: инженерлер, суретшілер, архитекторлар даярлаудың рөлі.

Нева су айырығында Петербургтың орын тебуі. Доменико Трезини-Петербург архитекторларының алғашқыларының бірі, ерте барокко өкілі, астананың жүйелі құрылысын ұйымдастырушы, автор Петропавловск шіркеуінің авторы (1712-1733 жылдар), Бірінші Петрдің жазғы сарайы (1710-1714 жылдар), 12-ші алқа ғимараты (1722-1734 жылдар).

3-тақырып. Петр дәуірінің кескіндемесі. Парсуна – 17 ғасыр соңындағы орыс кескіндемесіндегі иконжазу дәстүрінің көрінісі. «Яков Тургенов портреті» белгілі суретшінің бояу құралы. Шетел және орыс шеберлерінің шығармашылығындағы портреттік жанрдың дамуы.

Никитин мен Матвеев Петр пенсионерлерінің шығармашылығы. Олардың портреттерінің жеке сипаттамасының шындығы. Иван Никитин – Бірінші Петр сарайының суретшісі: «Портрет Петра I» (1721 жыл), «Портрет канцлера Головкина» (1720 жыл), «Портрет Петра I на смертном одре» (1725 жыл)

Андрей Матвеевтің шығармасындағы Петр дәуірінің үдемелі ынтаның бейнеленуі: «Автопортрет с женой» (1729 жыл).

4-тақырып. Орыс өнеріндегі барокко стилі. 18 ғасырдың біріншісі жартысы – Ресейдегі барокко дәуірі. Әкелі балалы Растрелли. Скульптура мен архитектураның дамуы. Бартоломео Карло Растрелли – барокко өкілі. Оның шығармаларындағы Бірінші Петр бейнесі: «Бюст Петра I» (1723 жыл), «Конный памятник Петру I» (1744 жыл) Барокко салтанаты мен сәнінің «Анна Иоанновна с арапчонком» (1732-1741 жылдар) – мүсін тобы әлеуметтік мінездемедегі дара сипатпен сәйкес келуі. Франческо Бартоломео Растрелли – Б.К.Растреллидің баласы. Орыс архитектурасындағы барокко стилінің гүлденуі. Петербургтың барокко-сарайлық әлпетін қалыптастыру. Орыс барокко архитектурасындағы ұлттық нақыш, түстің рөлі. Ф.Б. Растрелли шығармаларындағы кеңістік пен кереметтік. Петергофтегі үлкен сарай (1747-1752 жылдар), Смольный монастыры (1748-1754 жылдар), Патша селосындағы Екатерина сарайы (1752-1757 жылдар), Қысқы сарай (1754-1762 жылдар).

5-тақырып. Орыс өнерінде классицизмнің дамуы. Мүсін. Суретшілер Академиясының ашылуы, оның жаңа нақыш қалыптасуындағы рөлі. Екатерина дәуірі – «Золотой век просвещения». Классицизм дәуіріндегі скульптураның дамуы, героика тақырыбы (Мартос, Козловский).

Этьен Морис Фальконе – Петр Біріншіге ескерткіш қоюшы «Медный всадник» (1866-1878 жылдар), Петербургтың тарихи символының авторы. Петрдің Ресей тарихындағы рөлін ашатын ескерткіштің адамзаттық абыройы мен пафосы. Ұлы орыс скульптор-портретисті Федот Шубин. Психологиялық портрет міндеттерін шешу, оның шығармаларындағы бейнелердің ашылу кендігі: «Портрет Голицына» (1775 жыл), «Портрет Ломоносова» (1792 жыл), «Портрет Павла I» (1800 жыл).

6-тақырып. 18 ғасырдың екінші жартысындағы кескіндеме. Орыс кескіндемесіндегі адам мен табиғаттың классицизмнің дәстүрлі жанрларындағы – тарихи және пейзаждық бейнелермен берілген портреттік жанрдың өзіндік даму сипаты. Портреттік жанрдың гүлденуі. 18 ғасырдың екінші жартысында орыс портреттік кескіндемесіндегі реалистік тенденцияның пайда болуы. Федор Рокотов портреттеріндегі адамның ішкі әлемі мен оның рухани дүниесіне назар аудару: «Портрет Струйской» (1772 жыл), «Портрет неизвестной в розовом платье» (1770 жыл.), «Портрет неизвестного в треуголке» (1770 жыл).

Дмитрий Левицкий портреттері – сұлулықтың терең мінезбен бірге берудің сирек сәйкестігі: «Портрет А.Ф. Кокоринова» (1869 жыл).

«Портрет Хованской и Хрущовой» (1773 жыл) из серии портретов «смолянок», «Портрет М.А. Дьяковой» (1778 жыл).

Владимир Боровиковский – сентиментализм өкілі, интим портретінің, лирикалық әйелдер бейнесінің шебері: «Портрет Е.Н. Арсеньевой» (1795 жыл), «Портрет М.И. Лопухиной» (1797 жыл).

Тақырып 7: Классицизм архитектурасы (18 ғасырдың соңы –19 ғасырдың басы) Ресейдегі классицизм архитектурасының негізгі даму кезеңдері. Москва мектебі: Василий Баженов – іске асырылмаған жоба Кремль сарайы (1773 жыл), Дом Пашкова (1784-1786 жылдар), Голицына ауруханасы (1796-1801 жылдар).

1812 жылғы Отан соғысымен байланысты жалпыпатриоттық көтеріліс фондындағы өнердің дамуы.

Ампир өкілі – 19 ғасырдың бірінші жартысында архитектурадағы орыс классицизмінің жоғарғы жетістіктерін құрушылар: Андрей Воронихин, Нева даңғылындағы Қазан шіркеуі (1801-1811 жылдар).

Андрей Захаров, Адмиралтейство – орыс архитектурасының шедеврі (1806-1823 жылдар).

Карл Росси – архитектуралық ансамбльдер шебері: Михайлов сарайы (1819-1825 жылдар, Орыс музейі), Сарай алаңындағы Бас штаб ғимараты (1819-1825 жылдар), Александринск театры мен Театр көшесі (Росси көшесі, 1816-1834 жылдар).

8-тақырып. Қорытынды сабақ. Бірінші жартыжылдық бойынша қорытынды.

9-тақырып. 19 ғасыр. Бірінші жартысындағы кескіндеме. 19 ғасырдың бірінші жартысындағы классицизм кескіндемесіндегі тарихи және реалистік тенденция. 19 ғасырдың бірінші ширегі – Пушкин дәуірі. Пушкин тұлғасының мәдениет дамуына ықпалы. Бейнелеу өнеріндегі Пушкин бейнесі.

Василий Тропинин – москва мектебінің өкілі, тас портреттерінің авторы: «Портрет сына» (1818 жыл), «Портрет А.С. Пушкина» (1827 жыл). Оның шығармасындағы портрет және тұрмыстық жанр синтезі: «Гитарист» (1823 жыл), «Кружевница» (1823 жыл). Представитель романтизма – Орест Кипренский. Отражение лучших черт человека в его портретах: «Портрет Е.В. Давыдова» (1809 жыл), «Портрет Е.С. Авдулиной» (1822 жыл) «Портрет А.С.Пушкина» (1827 жыл).

Алексей Венецианов шығармаларындағы шаруа тақырыбы, оның халық өміріне қызығушылығы: «Гумно» (1821-1822 жылдар), «На пашне. Весна» (1820 жыл), «На жатве. Лето» (1830 жылдың басы), «Захара» (1825 жыл), «Жнецы» (1820 жыл), картиналарындағы шаруа, шаруа еңбегі, орыс табиғаты бейнесі.

10-тақырып. Классицизм батысының атақты суретшілері. Академизмнің романтизм белгілерімен араласуы және Карл Брюллов шығармасындағы тірі шағындағы «Великий Карл» реализмі. Брюлловтың «Последний день Помпеи» (1830-1833 жылдар) тарихи полотносындағы адамның адамгершілік сұлулығы. Брюлловтың салтанатты портреттері: «Всадница» (1832 жыл), Портрет сестер Шишмаревых» (1839 жыл). Интимно-психологические портреты деятелей культуры: «Портрет писателя Кукольника» (1836 жыл), «Портрет И.А. Крылова» (1839 жыл).

11-тақырып. Сыни реализм – орыс өнеріндегі жаңа бағыт. Жанрлық кескіндемені дамыту. Сыни реализмнің бастауында тұруына, тұрмыстық жанрды әлеуметтік сурет деңгейіне көтеруге ықпал еткен Павл Федотовтың сатиралық таланты. Өткір сатиралық, әшкерелейтін шығармалар: «Жас кавалер» (1846 жыл), «Майордың құдаласуы» (1848 жыл), «Ақсүйектің таңғы асы» (1849-1850 жыл). Драмалық суреттері: «Жесір» (1851 жыл), «Анкор, тағы анкор!» (1851 жыл).

Сыни реализмнің Василий Перовтың шығармашылығында дамуы. Халыққа жанашырлық танытатын шығармалар: «Өлікті шығарып салу» (1865 жыл), «Үштік» (1866 жыл). Қоғамның түрлі тобындағы бейбастық келбеті: «Монастыр тағамы» (1865-1875 жылдар), «Күтушінің көпестің үйіне келуі» (1866 жыл). Перовтың психологиялық портреттері: «А.Н. Островскийдің портреті» (1871 жыл), «Ф.М. Достоевскийдің портреті» (1872 жыл).

12-тақырып. ХІХ ғасырдың екінші жартысындағы демократиялық өнердің дамуы.

Классицизм догмасында ескірген академиялық өнердің қоғам өмірінен алшақтап қалуы. Академизмге қарсылық. «Бунт 14-ти» – Академия суретшілерінің қатарындағы жас суретшілердің қарсылығы. Петербург суретшілерінің артелі.

И.Н. Крамской – суретші, теоретик, идеолог. Мәдениет қайраткерлерінің портреттері. «Портрет Л.Н. Толстого» (1873 жыл), «Портрет И.И. Шишкина» (1880 жыл) «Крестьянин с уздечкой» (1882 жыл) картинасындағы шаруа тақырыбы.

Көшпелі көркемөнер көрмелерінің серіктестігін құру (1870 жыл). Көшпелілер шығармашылығындағы қоғам өмірінің шынайы көрінісін, әлеуметтік мәселелерді көтеруі. Көшпелілер қызметінің ағартушылық мәні.

13-тақырып. И.Е. Репин шығармашылығы. И.Е. Репин – ұлы орыс реалист суретшісі. «Бурлаки на Волге» (1870-1873 жылдар), «Крестный ход в Курской губернии» (1880-1883 жылдар) картиналарында әлеуметтік жағдайды өткір көрсеткен. Тарихи сюжеттерде терең тарихи шиеленіс ашық берілген: «Иван Грозный и сын его Иван» (1885 жыл), «Запорожцы пишут письмо турецкому султану» (1880-1891 жылдар). «Не ждали» (1884-1888 жылдар) картинасы революция тақырыбына арналған.

Репин шығармасындағы композициялық, бояулық шешімнің әр түрлілігі. Репин портретінің ұлы шеберлігі мен психологиялық тереңдігі. «Портрет композитора М.П. Мусорского» (1881 жыл), «Портрет В.В. Стасова» (1883 жыл), «Портрет П.М. Третьякова» (1883 жыл) «Портрет Л.Н. Толстого» (1887 жыл). Репин шығармаларының отандық және әлемдік өнердегі мәні.

14-тақырып. Тарихи және соғыс жанр. Шығармашылық әдістердің түрлілігі.

Николай Генің «Петр I допрашивает царевича Алексея» (1871 г.) картинасындағы тарихи шиеленіс драматизмі. Василий Верещагиннің: «Апофеоз войны» (1871-1872 жылдар) соғысқа қарсы шығармаларындағы соғыстың қаһары туралы ащы шындық.

Орыс фольклорының білгіші Виктор Васнецов – тарихи эпикалық, ертегі және ертегідей сюжетті картиналардың авторы: «После побоища Игоря Святославича с половцами» (1880 жыл), «Богатыри» (1898 жыл), «Витязь на распутье» (1882 жыл), «Аленушка» (1881 жыл).

Василий Суриков – атақты тарихи кескіндемеші, көпфигуралы композициясының шебері, бояушы. Главный герой в исторических полотнах Суриковтың тарихи полотнодағы басты кейіпкері – халық: «Утро стрелецкой казни» (1881 жыл), «Боярыня Морозова» (1887 жыл), «Покорение Сибири Ермаком» (1895 жыл), «Переход Суворова через Альпы» (1899 жыл).

15-тақырып. 19 ғасырдың екінші жартысындағы пейзаждық кескіндеме. Ұлттық пейзаждың дамуы. Иван Айвазовский – атақты моринист. Оның теңіздік пейзажындағы романтизм: «Девятый вал» (1850 жыл), «Вид Одессы в лунную ночь» (1846 жыл).

Көшпелілер шығармаларындағы пейзаж. Бұл жанрдағы екі бағыт лирикалық және эпикалық пейзаж.

Алексей Саврасовтың: «Грачи прилетели» (1871 жыл), «Оттепель» (1874 жыл) шығармаларындағы сұлулық және үйреншікті ауыл сыры.

Иван Шишкин – эпикалық пейзаж шебері. Оның: «Сосновый бор» (1872 жыл), «Рожь» (1878 жыл), «Среди долины ровныя» (1883 жыл), «Корабельная роща» (1898 жыл) картиналарындағы табиғаттың кереметтігі.

Архип Куинджидің: «Березовая роща» (1879 жыл), «Лунная ночь на Днепре» (1880 жыл) пейзаждарындағы қарапайым әрлеу мен жарық эффектісі.

Василий Поленовтің: «Московский дворик» (1878 жыл), «Заросший пруд» (1879 жыл), «Бабушкин сад» (1878 жыл) шығармашылығындағы пленэр міндеттерінің шешілуі.

Исаак Левитан – лирикалық орыс пейзажының ірі шебері. Табиғаттың нәзік көрінісін бере білу, әрлеудің түрлішелігі, табиғат бейнесін философиялық тұрғыда жалпылау, поэтикалық, Отанға деген сүйіспеншілік «Владимирка» (1892 жыл), «Над вечным покоем» (1894 жыл) «Золотая осень» (1895 жыл), «Март» (1895 жыл), «Озеро. Русь» (1899-1900 жылдар) шығармаларында көрініс тапқан.

16-тақырып. 19-20 ғасырларда шетелдегі орыс өнері. Қоғамдағы әлеуметтік қайшылықтың өсуі. 19 ғасырдың соңы мен 20 ғасырдың басындағы Ресейдің көркемөнер өміріндегі сан қырлылық.

Валентин Серовтың шеберлігі мен жаңашылдығы. Оның жұмысының өміршеңдігі, бояуының қанықтығы: «Девочка с персиками» (1887 жыл), «Девушка, освещенная солнцем» (1888 жыл). Острая наблюдательность, глубина социально-психологических характеристик: «Портрет М.Н. Ермоловой» (1905 жыл), «Портрет О.К. Орловой» (1911 жыл).

Тума талант иесі Михаил Врубель – символизм өкілі. Оның картиналарында әрдің сәндігі, драмалық ұстаным, соимволикалық жинақылық бейнелері басым: «Демон» (сидящий, 1890 жыл), «Царевна-лебедь» (1900 жыл).

20 ғасыр басындағы Ресейдегі көркемөнер бірлестіктеріне қысқаша сипаттама: «Мир искусства», «Союз русских художников», «Бубновый валет», «Голубая роза».

17-тақырып. Қорытынды сабақ. Екінші жартыжылдықты қорытындылау.

42. 3 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер:

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) орыс бейнелеу өнерінің дамуындағы І Петр реформасының мәнін түсінеді;

2) орыс барокко архитектурасының өзіне тән белгілері мен өзіндік ерекшеліктерін ажырата біледі, батыс Еуропа бароккосымен салыстырмалы талдау жасай біледі;

3) 18 ғасырдағы орыс кескіндемесінің негізгі тенденциясын біледі;

4) 18 ғасырдағы ұлы портретшілердің картиналарын, архитектурадағы, және скульптурадағы барокко стилінің белгілі өкілдерін біледі;

5) классицизм өнерінің нақыштық ерекшеліктерін ажырата алады;

6) 18 ғасырдың соңы - 19 ғасыр басындағы орыс классицизмнің жоғарғы жетістігі ретінде ірі архитекторларды, скульпторларды, ескерткіштерді біледі;

- 7) кескіндемедегі классицизмнің нақыштық белгілерін ажырата біледі;
- 8) классицизмнің ұлы суретшілердің шығармаларын біледі;
- 9) 19 ғасырдың бірінші жартысында орыс портреттік кескіндемесіндегі романтизм белгілерін анықтай білу, ірі портретшілерді біледі;
- 10) классикалық академизмнің бәсеңдеуін әлеуметтік алдын алу мен сыни реализмнің және оның өкілдерінің пайда болуын түсінеді;
- 11) көшпелілер серіктестігі құрылымның қоғам мен өнер үшінмаңызын түсінеді;
- 12) көшпелілер шығармашылығындағы түрлі жанрлардың дамуы туралы көзқарасы бар және ұлы көшпелілерді біледі;
- 13) 20 ғасыр басындағы тарихи дағдарыс жағдайында орыс өнерініңқарама-қайшылық сипатындағы байланысты түсінеді;
- 14) 20 ғасыр басындағы орыс өнеріндегі нақыштық түрлілікті біледі;
- 15) ұлы суретшілердің алдыңғысы мен соңғыларының көркемдік стилі немесе шығармашылық әдістерінің өздеріне тән ерекшеліктеріне қарапайым талдау жасауды игеру.

43. 4 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) орта ғасыр кезеңінде, ежелгі Қазақстанда, Қазақстанның территориясында мекендеген ежелгі тайпалар өнерінің тарихымен, қазіргі заманғы Қазақстанның бейнелеу өнерімен, 2004-2006 жылдарға арналған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасымен танысу.

44. 4 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жсопарлау.

1-тақырып. Кіріспе сабақ. Аталған курс бойынша пәннің мазмұны, оның мақсаттары мен міндеттерін түсіндіру. Негізгі тақырыбы: Қазақстан өнерінің тарихи бойынша циклмен таныстыру.

2-тақырып. Қазақстан өнерінің пайда болуының бастауы. Тарихи мәліметтер (шолу). Қазақстан территориясын мекендейті ежелгі тайпалардың өнерінің қазақтардың халық өнерімен генетикалық байланысы. Шаруашылықтың ұқсас тұрмыстық формалары. Үйсін мен қаңлы дәуірінің шеберлері. Көшпенділер өмірі. Жануарлар, олардың малшылардың өміріндегі маңызы, бейнелеу және тәжім ету.

Халық өнерін оқып зерттеу тәсілі: бақылау, зерттеу, тәжірибе, эксперимент. Тас – ежелгі дәуірдің тісіз куәсі. Палеолит – ой-сананы оятқан тас ғасыры. Қазақстан территориясында табылған сақ ескерткіштері. Кен ісі және металлургиясымен айналысу қолөнер еңбегін саралауға, оның ауыл шаруашылығынан бөлуге, сауда мен қолөнердің (күю, ұста, ағаш ұстасы, зергерлік («Ұлы көштер алауы» фотографияларының каталогын көру) кең дамуына ықпал етті.

3-тақырып. Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнері. Нақыштау жолдары бойынша өнердің ары қарай дамуы. Жануарларды бейнелеу біртіндеп ою-өрнектік мотивке айналады. Сақ өнеріне тән жануарларды бейнелеу. Жануардың фигурасын оның қандай да бір бөлігімен ауыстыру, ою-өрнектік

мотивтегі реалистік және экспрессивтік бейнелерді трансформациялау процесінің басталуы.

Этнограф-суретші Г. Иляев шығармашылығындағы ою-өрнек.

Қазақтардың ұлттық киімі. Киімдердің айырмашылықтары. Әйелдер, ерлер, балалар киімдері. Әшекейлер мен атрибуттар.

Қазақтардың ертедегі тұрғын үйлері. Киіз үй көшпенділердің тамаша үйі. Ағаш қаңқа мен киізден жабу. Материалдың жеңілдігі мен беріктігі. Киіз үйдің негізін қалайтын төрт элемент. Қазақтың киіз үйінің киіз жабуының үш түрі. Киіз үйді безендіру.

4-тақырып. Қазақстан территориясындағы ежелгі ескерткіштер мен ғибадаттық құрылыстар.

Тарихи-археологиялық мәліметтер. Тамғалы петроглифы. Ыстық қорғаны. Ғибадаттық мавзолейлер мен мазарлар («өлілер үйі») орта ғасырдағы Қазақстанның құрылыстық шеберлік пен сәулет ескерткіштерінің тамашасы болып табылады.

Бабаджи-Хатун, Айша Бибі, Қожа Ахмет Яссауи мавзолейлері, Жезқазғанның маңындағы Жошы хан мен Алаша хан мавзолейлері; Жұбан Ана, Қайып ата, Маулімберді, Қара хан мавзолейлері.

«Үйтас» немесе «дің» - шошала – конус немес сфера тәрізді күмбезді бір камералы құрылыстың ежелгі типі. Мемориалдық ескерткіштер құлпы тастар. Құрылыс материалдарының жаңа түрлері: ганч, алебастр, терракот және өрнекті плиткалар. Өткен жүз жылдықтың ең жақсы техникалық және сәулет өнеріндегі жетістіктері.

5-тақырып. Орта ғасыр. Андрон мәдениеті. Оның Урал мен Тянь-Шань тауларына дейін таралуы. Ежелгі жерлеулерді қазу. Орталық Қазақстандағы андрон мәдениеті (зираттық құрылыстардың монументалдығы мен күрделілігі, жоғары құрылыстық техника). Көрші мемлекеттер. Мәдениет пен өнердің өзара ықпалы. Орта ғасыр кезеңінде Қазақстан территориясында өнердің дамуы. Отырар.

6-тақырып. Ежелгі Қазақстан өнері бойынша қорытынды бөлім Қазақстанның өнерін дамыту бойынша өткен материалдарды жалпылау. Жарты жылдық тестілеуге дайындық (шағын конференция).

Екінші жартыжылдық.

7-тақырып. 20 ғасырдың басындағы Қазақстан өнері. Тарихи асу. Мәдениеттің барлық саласының дамуы: халықтық білім беру, ғылым мен өнер. Республиканың көркемдік өмірінің негізгі бағыттары. Бейнелеу өнерінің көрнекті қазақстандық шеберлерінің шығармашылық портреттеріне қысқаша шолу. Нақты шығармаларды жалпылау талдау, олардың өнердің басқөа түрлерімен тығыз байланысы. Мәдениеттің жалпы қазынасына үлес.

8-тақырып. Мүсін өнері. Ертедегі өнердегі пластикалық бейнелеу және көлемді фигуралар жасауға көшу. Пластикалық ойлаудың жоғары мәдениеті (силуэттерді бейнелеу және фантастикалық аңдарды модельдеу).

Композициялық бейнелеудің туындауы. Өткен курстардың тақырыптары (орыс және еуропалық пластика жетістіктері). Кеңес мектебінің дәстүріне негізделген мүсіншілердің шығармашылық тәжірибесі. Портрет-бюст. А. Пономарев шығармашылығы – портреттердің фронталды композициясы, портрет салушының даралық сипаттамасы. Оның жұмысының айрықша әдісі – пластикалық бірдейлік («Ш. Уалиханов», «Абай», 1938 жыл). Б.Урманче: Формалардың кескіндік көрінісі, портреттерде фигуралар мен детальдардың ерекшеліктерін, көрсету жесті («Ж. Жабаев портреті», 1945 жыл).

Жанрлық және сәндік мүсін. Х.Наурызбаев шығармашылығы – ұлттық тақырыпты өн бойымен түсіну, әр алуан бейнелеу тәсілдерінен тұтас пластикалық тілге көшу қозғалысы («Жас Жамбыл», 1958 жыл, «Абай», 1965 жыл, «Шоқан Уалиханов», 1966 жыл).

9-тақырып. Әбілхан Қастеев – алғашқы ұлттық суретші.

Биография мен бірінші кәсіби қазақ суретшісінің талантының қалыптасуы. Оның шығармашылығының Қазақстан өнерінің қалыптасуындағы орны. Портреттер – Ә. Қастеевтің ерте шығармашылығындағы жетекші жанр.

Шығармашылықтың кемеліне келген кезеңіндегі суретші шығармаларының жанрларының әр түрлілігі. Суретші өнеріне тән сипат – туған өлке табиғатын толық көрсету: «Шөп шабу», «Колхоздың сүт фермасы», «Жайлауда». Оның шығармаларының өзіндігі, хабарлау сипаты қазақ өнерінің халық шеберлері ақындар мен жырауларға жақын.

10-тақырып. Кескіндеме. Тұрмыстық және тарихи жанрлар

Республиканың әлеуметтік-экономикалық және мәдени ортасының жаңа шарттары. Ұлттық суретшілер – халықтық бейнелер көрінісі, тамашаны бойдан өткізу. А. Исмаилов, К. Тельжанов, М. Кенбаев, А. Ғалымбаева, М. Лизогуб, С. Айтбаев, Н. Хлудов, А. Сыдыханов пен ағайынды Ходжиковтардың шығармашылығы. Тарихи кескіндеме. Л. Леонтьева. А. Черкасский, К. Шаяхметов, Н. Нурмухаммедов шығармашылықтары.

11-тақырып. Портреттік жанр.

Қазақстанның станокты кескіндемесіндегі портреттік жанрдың дамуы. Портреттік және пейзаждық жанрлардың синтезі. Жалпылама мазмұндағы типтегі портреттердің алуан түрлілігі, тарихи портреттер, топтық портреттер. В. Антощенко-Оленев («Жақсы жаңалықтар»), А. Ташбаев («Автопортрет»), С. Мамбеев («Студент қыздар») шығармашылықтары. Суретшілердің адамдардың рухани өмірлеріне, тұлғаның ішкі әлемінің заманауилықпен байланысының алуан түрлілігіне терең қызығушылықтары, адамның даралығының қайталанбас сұлулығын бекіту.

12-тақырып. Қазақстандық суретшілер шығармашылықтарындағы натюрморт. Кескіндеменің осы жанры бізді қоршаған ортаның заттық әлемінің сұлулығына зейін аударуынан туындаған. Натюрморт жанры- суретшілердің таусылмас шабыт, бейненің эмоцияналдығын, пластикалық мәнерлігін көтеру, сонымен қатар, тақырыптық картиналар, портреттік шығармалар мазмұнын тереңдету құралы. Натюрморт бұл заттар әлемі ғана емес, бұл эмоциялық

қысым, ұлттық тұрмыс ерекшеліктері бойынша алуан түрлі адамдық сезімдер әлемі. А. Ғалымбаеваның шығармашылығындағы натюрморттардың ұлттық колориті («Дастархан»). Суретшімен шеберлік сыныбы (факультатив).

13-тақырып. Қазақстандық суретшілер шығармашылығындағы пейзаж. Қазақ халқының өмірінің табиғатпен байланысы. Акварельдік техника-кескіндеменің тамаша түрлерінің бірі. Пейзаждық жанрдың дамуы. Сюжетті кескіндеме, портрет, натюрмортпен байланыс. Акварельдік кескіндеме шеберлері. У. Ажиев – шығармашылық жол жүруде пайда болған жұмыстар («Оралда»). Қазақстанның табиғатын бейнелейтін пейзаж жазған суретшілер шығармашылығы. Ж. Шарденов («Қыста», «Предгорье»). О. Таңсықбаев (факультатив).

14-тақырып. Графика өнері.

Қазақстандағы кітап және станокті баспаны дамыту, шығармашылық ұжымды қалыптастыру. 20-30 жылдардағы Қазақстан- баспа тапсырыстары, журнал және газетадағы, плакаттағы сурет аумағындағы жұмыс (станокті графиканың негізгі техникасы – қарындашпен салынған сурет, акварель, тушь).

Ұлы Отан соғысы жылдарындағы графиканың дамуы (өнердің дамуына Москва, Ленинград, Украинадан эвакуацияланған суретшілер көмектесті). Қазақстандық суретшілер, гравюра шеберлерінің баға жетпес үлестері. В.Антощенко-Оленев – линогравюраның сәндік қасиетін шеберлікпен қолдану, шрихтың алуан түрлілігі, ақ-қара контрастының мәнерлілігі («Ұрыстағы 1919» - 1957 жыл; «Мұң» – 1959 жыл). Е.Сидоркин – терең әлеуметтік мазмұнды ашатын графикалық тәсілдердің байлығы. Ертегілер, мысалдар, эпостық жырларға иллюстрациялар («Алпамыс батыр»). Ф.Дячкин – офорт, монотипия, акватинта, линогравюра техникасын меңгерген суретші. Табиғатты лирикалық қабылдау, компоновкадағы еркіндік пен жеңілдік, салудың жіңішке және жұмсақ мәнері. Кітап иллюстрациялары, супертыстар, «Сұлтанмахмұт Торайғыров» кітабын безендіру.

15-тақырып. 21 ғасырдың бейнелеу өнері.

Историческое развитие Казахстана на рубеже 20-21 ғасырлар асуындағы Қазақстанның даму тарихы. Қазақстан халықтарының мәдени мұрасы мен ұлттық дәстүрлерді сақтау. 2004-2006 жылдарға арналған мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасы. Қазақстанның бірегей қорықтары, археологиялық табулар, «Әлемдік мұралар каталогына» енген халық ауыз әдебиетінің шығармалары.

16-тақырып. Жаңа ғасырдағы Қазақстан өнері. Заманауи өнердің жаңа шығармашылық мүмкіндіктері. Заманауи мәдениет құбылысы – акция, перформанс, хэппенинг, инсталляция – көркемдік қағидаттарға қарсылық. Заманауи технологияларды қолдану (бейне, мультимедиа).

Өзекті өнер өкілдері: М. Нарымбетов, «Қызыл трактор» шығармашылық бірлестігі, С. Нарымов, Г. Трякин-Бухаров, А. Меңлібаева.

17-тақырып. Қорытынды бөлім. Қазақстан өнерінің дамуы бойынша өткен материалды жалпылау. Екінші жарты жылдық бойынша оқыту қорытындысын шығару. Жылдық тестілеу.

45. 4 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер:

4 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) Қазақстан өнерінің тарихи және мәдени өзінділік шарттарын түсінеді;
- 2) сақтық аңдық нақышқа тән сипаттарды анықтау, бейнелерге мифологиялық сипаттама береді;
- 3) аңдық нақыш пен ою-өрнекке тән нақышталған бейнелердің арасындағы өзара байланыс орнатады;
- 4) ою-өрнектерді геометриялық, өсімдік, зооморфтық, комогондыққа бөледі;
- 5) ою-өрнекті дүниетаным көрінісі ретінде қарастыру, оның символикаларын оқиды;
- 6) киіз үйдің құрылымын, жиналуын біледі;
- 7) қазақ ұлттық костюмін дәстүр, тарих, әлеуметтік және климаттық шарттардың көрінісі ретінде қабылдайды;
- 8) Ұлы жібек жолының Қазақстандағы мәдениет пен өнердің қалыптасуындағы рөлін түсіндіреді (мәдени жетістіктер);
- 9) Қазақстандағы орта ғасыр кезең сипаттау және сол кезеңдегі Орта Азия мемлекеттерімен салыстырмалы түрде сипаттама береді;
- 10) орта ғасыр кезеңінде Қазақстан өнеріне мұсылман мәдениетінің ықпалы туралы түсініктері қалыптасқан;
- 11) Қазақстандағы кәсіби және бейнелеу өнерінің қалыптасуы мен дамуы туралы түсініктері қалыптасқан;
- 12) қазақстандық кескіндеме мектебінің негізін салушыларды біледі;
- 13) қазақстандық мүсіншілер шығармашылығын, жеке авторлардың шығармашылығының нақыштық ерекшеліктерін біледі;
- 14) Қазақстанның станокті кескіндемесіндегі тұрмыстық жанр, натюрморт, пейзаж, портреттік жанрдың өкілдерін, көрнекті жұмыстардың атауларын біледі;
- 15) Ә.Қастеевтің шығармашылығы мен оның заманауи Қазақстанның бейнелеу өнерінің дамуындағы рөлін біледі;
- 16) 20І ғасырдағы Қазақстандық өнердің негізгі беталыстары; оның өнердің әлемдік жүйесіндегі орны туралы түсінікті біледі;
- 17) әлемдік кеңістіктегі Қазақстан мәдениетінің орнын анықтай біледі;
- 18) Қазақстан мәдениетінің қалыптасуына әлемдік мәдениеттің ықпалын біледі;
- 19) өнер аумағындағы негізгі терминдер мен ұғымдарды біледі және оларды меңгерген;
- 20) мәдениет пен өнер мәселесіне қатысты пікірталастар, қарым-қатынас үдерісінде толеранттықты сақтайды.

4-тарау. Оқыту нәтижелерін бағалау өлшемдері

46. Үлгерімді бақылаудың мақсаты білім алушының Бағдарламаны игерудегі нәтижелілігін анықтау болып табылады.

Көркемдік білім беруде нәтижелерді бағалау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және бақылау, байқауларда және көрмелерде алған бағаларынан құралады.

47. Білім алушылардың Бағдарламаны игеруін бақылау – бақылау жұмысы түрінде іске асырылады. Бақылау-бағдарламалық талаптар:

1) 1 және 2 сынып – эссе, презентация;

2) 3 және 4 сынып – рефератты қорғау, жеке тақырыптар бойынша теориялық сұрақтарға жауап беру.

48. Бағалау өлшемшарттары:

1) «5» «өте жақсы» бағасы – Бағдарлама материалын өте жақсы меңгеруі, көріністерге әртүрлі көзқарастарды салыстыра білуі, өзінің көзқарасын негіздей білуі, қисынды және ретті ойлауы, шешім шығара алуы және жалпылауы, қойылған сұраққа сауатты және әдеби түрде жауап беруі;

2) «4» «жақсы» бағасы – Бағдарлама материалын жақсы меңгеруі, өз бетінше сипаттай білуі, қойылған сұраққа сауатты түрде жауап беруі, қателіктерге жол берілген, сұрақты толық ашпауы;

3) «3» «қанағаттанарлық» бағасы – негізгі сұрақтарды біршама қателіктермен ашуы, қисынды ойлау қабілетін жеткіліксіз көрсетуі, жауаптары қайталау сипатында;

4) «2» «қанағаттанарлық емес» бағасы – оқу жұмысына қойылған талаптарды сақтамауы, практикалық жұмыстарды орындауда өрескел қателерге жол берілуі.